

ПИТАННЯ ЩОДО ОБ'ЄКТІВ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА І ОБ'ЄКТІВ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

У статті чітко визначено різницю між об'єктами обліку витрат і об'єктами калькулювання собівартості продукції в галузі рослинництва та подається загальна класифікація видів робіт, що калькуюються.

Ключові слова: об'єкти витрат, управлінський облік, калькулювання собівартості, рослинництво.

Постановка проблеми. Об'єкти обліку витрат виробництва надзвичайно різні, оскільки згідно з П(С)БО 16 «Витрати» ними є продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, що потребують визначення пов'язаних з їхнім виробництвом (виконанням) витрат. Таким чином, це є актуальним питанням на сьогодні, тому що неможливо подати хоча б скорочений узагальнений перелік типових об'єктів управлінського обліку витрат на конкретних сільськогосподарських підприємствах, бо на кожному з них вони відрізняються, навіть якщо це підприємства однієї галузі. До того ж об'єктами управлінського обліку витрат виробництва є дві групи: центри відповідальності та види продукції (робіт, послуг), що теж ускладнює визначення такого переліку, адже навіть на однотипних підприємствах може бути різна організаційна структура.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній літературі існують думки щодо ототожнення об'єктів обліку витрат і об'єктів калькуляції собівартості продукції в роботах ряду авторів [1, с. 263; 2, с. 58; 4, с. 182]. Це відбувається тому, що в основному ці роботи виконувалися на прикладі промисловості, де об'єкт обліку витрат і об'єкт калькуляції співпадають.

І.В. Смірнова з цього приводу стверджує, що у сільському господарстві, особливо в рослинництві, об'єкти обліку витрат на виробництво конкретної культури одночасно є об'єктами виробництва [7, с. 196], тобто, з одного об'єкту виробництва в рослинництві отримують один, два і більше видів продукції, а тому об'єкт обліку витрат і об'єкт калькуляції можуть не співпадати.

В свою чергу, С.О. Олійник [6, с. 137] вважає, що об'єктами калькуляції є тільки ті види продукції рослинництва, які вказані в річному звіті у складі номенклатури об'єктів калькуляції. З такою точкою зору ми не погоджуємося, тому що в даному випадку первинність залежить все ж таки від калькуляції і тільки потім можливий розрахунок собівартості. Посилання при цьому на типові форми річного звіту не повинні обумовлювати вибір тих або інших видів об'єктів калькуляції.

Постановка завдання. Метою дослідження є теоретичне дослідження різниці між об'єктами обліку витрат та об'єктами калькулювання собівартості продукції рослинництва, визначення класифікації видів робіт, що калькуюються.

Виклад основного матеріалу дослідження. Щодо управлінського обліку витрат виробництва такою можна вважати інформацію, котра дає змогу вибирати стратегію виробництва і ціноутворення на продукцію (роботи, послуги), що пе-

редбачає визначення її об'єктів обліку витрат та об'єктів калькулювання собівартості продукції.

В галузі рослинництва при визначенні об'єктів обліку витрат і калькулюванні собівартості продукції доводиться базуватися не тільки на загальній визначеннях, але й враховувати їх особливості. Таке визначення, на наш погляд, не дуже коректне з позиції управлінського обліку, оскільки в ньому змішано два підходи щодо визначення об'єктів обліку витрат і об'єктів калькулювання собівартості продукції.

Більш обґрунтованим можна вважати формулювання, подане Т.П. Карповою: «Об'єкт обліку витрат – це ознака, за котрою групують виробничі витрати з метою управління собівартістю [3, с. 195], а об'єкт калькулювання – це вид продукції (робіт, послуг)» [3, с. 196].

Л.В. Нападівська [5, с. 184] та ряд інших економістів вважає, що під об'єктом калькуляції розуміється продукція певної споживчої вартості різного ступеню готовності, собівартість якої обчислюється для пізнання витрат на її виробництво. Тут слід зазначити, що трактування поняття продукту проявляє себе з одного боку в процесі споживання, а з іншого – в процесі виробництва. В цьому випадку поняття об'єкту калькуляції буде ширше, ніж поняття продукт споживання, тому що не все, що отримують в результаті виробничої діяльності може бути використано у виробничій діяльності. Якщо зазначити конкретніше, то у рослинництві не завжди знаходять використання деякі види побічної продукції, не мають споживчої вартості, наприклад, відходи, що отримуються при виконанні окремих технологічних робіт (вторинна сировина) – вони повністю виключаються з процесу споживання. Звідси витікає, що поняття об'єкту калькуляції можна обожнювати з продуктом, отриманим лише у виробничій діяльності.

На практиці як вітчизняного, так і зарубіжного обліку об'єкт калькуляції часто називають носієм витрат. Вважаємо, що це цілком обґрунтовано, оскільки виробничий процес у рослинництві ведеться з метою отримання певних видів продукції, а тому всі витрачені засоби повинні бути віднесені на отриману продукцію – об'єкт калькуляції.

В цілому ж по підприємству об'єктами обліку витрат у рослинництві стають конкретні культури або групи культур (озимі зернові, пшениця яра, просо, гречка, картопля та ін.), види робіт (оранка на зяб, лущення стерні, снігозатримання тощо), витрати до розподілу (витрати на зрошення, на утримання полезахисних насаджень і т. ін.), інші об'єкти обліку витрат (збирання і скиртування соломи, післязбиральна доробка продукції, виробництво трав'яного борошна тощо), а об'єктами калькулювання – види незавершеного виробництва, окремі види продукції – зерно різних культур, насіння, корені, плоди, зелена маса тощо. Це повністю буде відповідати вимогам управління, заради чого сучасні дослідники шукають шляхи вдосконалення і організації обліку.

Якщо ж калькулювати тільки собівартість продукції, то у рослинництві, продукцію отримують тільки в кінці технологічного процесу і тоді немає необхідності говорити про управлінський облік. Крім того, при використанні даної системи обліку витрат в центральній бухгалтерії на підставі конкретних документів ведеться облік відхилень витрат від нормативних величин за видами робіт, періодами (циклами) виробництва, видами і групами сільськогосподарських культур, місцями виникнення, центрами відповідальності, причинами і винуватцями відхилень.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, з метою оперативного управління витратами і собівартістю продукції у рослинництві об'єктами обліку

витрат у рослинництві повинні бути культури або групи культур, види робіт, витрати до розподілу та інші об'єкти обліку витрат, а об'єктами калькулювання – види незавершеного виробництва та окремі види продукції.

Список використаних джерел

1. Безруких П.С. Учет затрат и калькулирование в промышленности (вопросы теории, методологии и организации) / П.С. Безруких // – М.: Финансы и статистика, 1990 – 374 с.
2. Голов С.Ф. Проблеми і перспективи бухгалтерського обліку в Україні / С.Ф. Голов // Бухгалтерський облік і аудит, 2009. – № 11.
3. Карпова Т.П. Управлінський облік / Т.П. Карпова //– Тернопіль: Карт–бланш, 2010 – 351 с.
4. Лінник В.Г. Калькуляція собівартості продукції сільськогосподарських підприємств / В.Г. Лінник // – К. : НМК ВО, 1991.–220 с.
5. Нападівська Л.В. Управлінський облік: Монографія. / Л.В. Нападівська // – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. – 374 с.
6. Олійник С.О. Вимоги до обліку витрат і випуску продукції в процесі управління виробництвом / С.О. Олійник // Науковий вісник НАУ. – № 16. – 2007.
7. Смірнова І.В. Облік та розподіл витрат незавершеного виробництва / І.В. Смірнова // Харків, 2001. –274 с.

***Annotation.** The article clearly defines the difference between objects of cost accounting and facilities costing in the crop and is a general classification of the types of work that kalkulyuyutsya.*

***Key words:** facilities costs, management accounting, costing, plant.*

УДК 336.02 + 334.02 (477)

Шаповалова И.М., аспирант Таврического национального университета им. В.И. Вернадского, г. Симферополь

РЕТРОСПЕКТИВНАЯ ОЦЕНКА РАЗВИТИЯ ФИНАНСОВОГО МЕХАНИЗМА ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УКРАИНЕ

У статті розглянуто формування фінансового механізму державного регулювання соціально-економічного розвитку та окремих його складових на різних етапах розвитку української економіки.

***Ключові слова:** фінансовий механізм, державне регулювання, соціально-економічний розвиток.*

Финансовый механизм государственного регулирования социально-экономического развития – комплексное явление, помогающее государству выполнять свои функции. Возникновение финансового механизма тесно связано с существованием государства и товарно-денежных отношений. Государству для выполнения возложенных на него функций были необходимы денежные средства, а, следовательно, и механизмы для их аккумуляции и последующего распределения.

Финансовый механизм в своем историческом развитии претерпел существ-